

Mensen van de reis

LESBRIEF OVER DE WOONWAGENCULTUUR IN NEDERLAND

Andere huizen

Soms zie je een wijkje met huizen die er anders uitzien dan de gewone rijtjeshuizen. In die wijk zijn de huizen allemaal van 'witte stenen', ze hebben een trapje bij de voordeur, er staan veel tuinbeelden en bakken met bloemen en struiken, en soms staat er een hek of een muur om die wijk. Wie daar in de buurt woont, kan het je vertellen: het is geen gewone wijk, maar een woonwagencamp. Dat lijkt raar: de huizen daar zijn toch geen wagens, ze kunnen toch niet rijden? Dat klopt, en toch is er een verschil met de stenen huizen die je overal ziet. Deze woningen kunnen verplaatst worden. Daar heb

je dan wel een hijskraan voor nodig maar toch, een gewoon huis zou je af moeten breken als je het op een andere plek wil zetten.

De oudere mensen die op een woonwagencamp wonen, herinneren zich nog wel de tijd waarin ze in echte wagens woonden. Daarmee reisden hun voorouders door het hele land, ze werden daarom ook wel 'reizigers' genoemd. Maar nu reizen ze niet meer, dan zouden ze toch net zo goed in een gewoon huis, ergens in een gewone wijk kunnen wonen? Nee, dat is iets wat woonwagenbewoners, of reizigers want zo noemen ze zich nog vaak, juist niet willen.

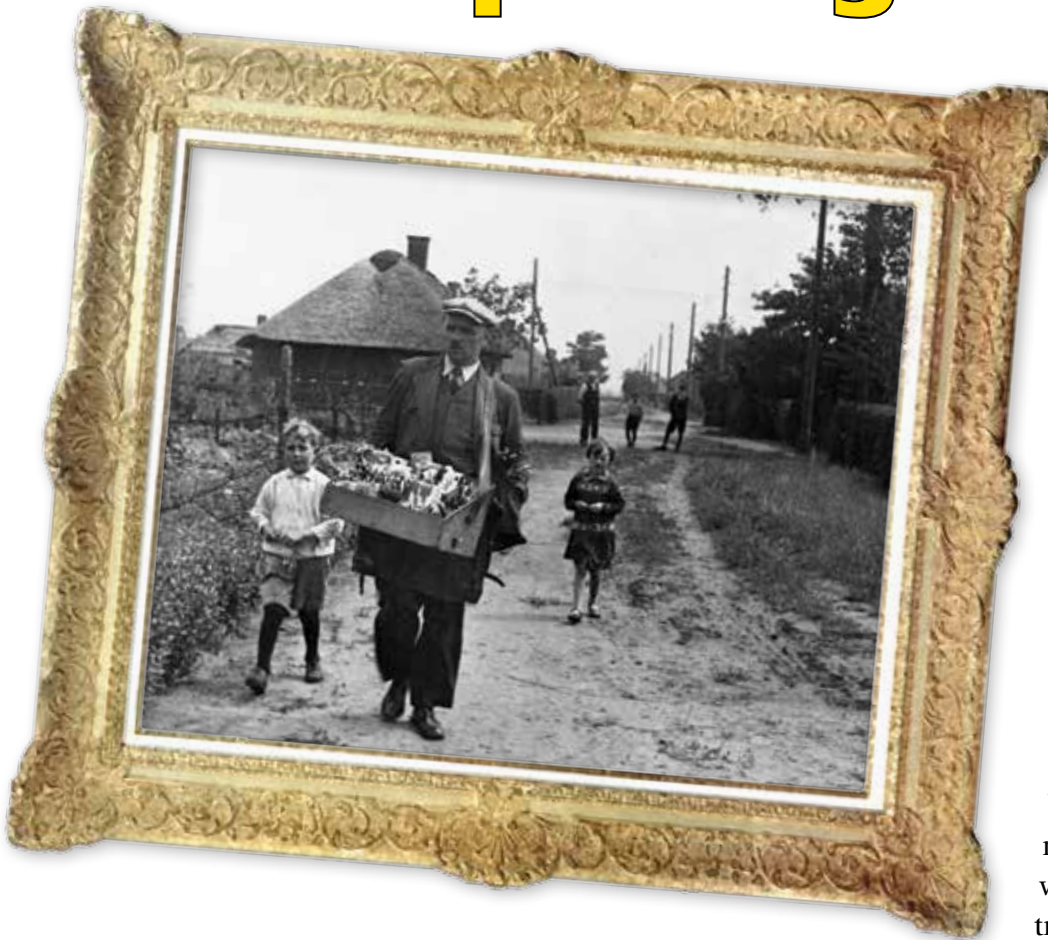
Vragen

1. Heb je wel eens een woonwagen gezien waarmee je nog echt kunt reizen? Hoe zag die er van binnen en buiten uit?
2. Zo'n wagen wordt wel eens een pipowagen genoemd. Weet jij waarom?
3. Zou jij in een woonwagen willen wonen? Waarom wel, of niet?

Op reis gaan

Vroeger, denk maar aan bijvoorbeeld het jaar 1800, was het heel erg als je geen werk had. Je kreeg dan geen loon meer en uitkeringen bestonden nog niet. Als je door je baas ontslagen werd omdat die geen geld meer had om je loon te kunnen betalen, dan ging je natuurlijk meteen kijken of er ergens anders in de buurt werk was. Dat moest dichtbij zijn want auto's, bussen, treinen en fietsen bestonden nog niet en

een paard was heel kostbaar. Dan blijft er niets anders over dan lopen. Als er in je omgeving geen werk te vinden was, dan moest je gaan reizen, naar een streek waar nog wel werk was. Leuk was dat niet, je moest dan slapen in een oude schuur, in een goedkope herberg en meestal gewoon buiten. Je vrouw en kinderen zag je maar heel af en toe en het werk was meestal maar tijdelijk. Bijvoorbeeld bij een boer, als er geoogst moest worden.

Handelaren, marskramers, waren toen al gewend om te reizen. Ze verkochten spullen die mensen maar af en toe nodig hadden, dus trokken ze van plaats naar plaats. Als ze een kar hadden voor hun handelswaar, sliepen ze vaak in of onder die kar. Als ze reisden, duwden ze de kar zelf, soms werd die ook getrokken door een hond. Het was een moeilijk en zwaar bestaan en rijk werd je er meestal niet van. Hooguit kon je genieten van de vrijheid die je had, anders dan arbeiders die voor een baas werkten.

Vragen

1. Waarom is het werk bij een boer vaak tijdelijk?
2. Bestaan er nog karren die door een hond getrokken worden? Wat vindt de dierenbescherming daarvan?
3. Het reizen met koopwaar was vaak best gevaarlijk. Waarom, denk je?

Het gezin gaat mee

Toen de wegen, die vroeger niet meer waren dan zandpaden, verhard werden, werd het reizen met wagens gemakkelijker. De karren waar handelaren mee reisden werden groter, vaak hadden

ze een huif zodat je er ook wat beter in kon slapen. Zo werd het mogelijk dat een man ook zijn vrouw en kinderen meenam op reis, de wagen werd dan getrokken door een paard. Het was dan niet meer nodig om een huis te hebben, de wagen was je huis. Zo ontstond na het midden van de negentiende eeuw de woonwagen. Het bleef hard werken maar bij het venten, dat is het langs de deuren gaan om koopwaar aan te bieden, konden nu ook vrouw en kinderen meehelpen.

Vragen

1. Kinderen van reizigers gingen vroeger bijna nooit naar school. Kun je twee redenen noemen waarom niet?
2. Hoe zouden kinderen van reizigers dan een beroep geleerd hebben?
3. Zijn er nu nog groepen mensen die gemakkelijk verdacht worden van diefstal?

De mensen die met zo'n wagen een dorp of stad binnentrokken, werden wel met argwaan bekeken. Kwamen ze werken, hadden ze eerlijke handel of kwamen ze stelen? Het was ook erg makkelijk om woonwagenbewoners van van alles te beschuldigen. Wie had er een kip uit een hok gestolen? Vooral voor de dader was het erg aantrekkelijk om met een beschuldigende vinger naar de reiziger te wijzen. Mensen die niet op een vast adres wonen, worden vaak gewantrouwd. En heus, er zal wel eens sprake van zijn geweest dat een reiziger een misdaad beging. Dat betekent natuurlijk niet dat alle woonwagenbewoners dieven, moordenaars of verkrachters waren.

Reizen wordt moeilijk

Het wantrouwen leidde er wel toe dat woonwagenbewoners als een aparte groep beschouwd werden. Zelf beseften ze ook een bijzondere groep mensen te zijn, met eigen regels en gebruiken, die woorden gebruikten waarvan de gewone mensen, de 'burgers', niet wisten wat ze betekenden.

Toen tijdens de Tweede Wereldoorlog de Duitsers het in Nederland voor het zeggen hadden, werd het reizen met een woonwagen verboden. Reizigers moesten maar een ander onderkomen zoeken, hun wagens werden afgepakt en gesloopt. Na de oorlog mocht je wel weer in een wagen wonen, ook al omdat er woningnood was, maar het rondreizen bleef verboden. Later werd bepaald dat woonwagens op hele grote kampen moesten staan, met meer dan honderd wagens en het liefst buiten de bewoonde wereld. Op die kampen ging van alles fout, mensen voelden zich opgesloten en konden hun oorspronkelijke vak niet meer uitoefenen. Eén stoelenmatter kan in een gebied goed zijn brood verdienen, maar tien of twintig stoelenmatters is gewoon te veel. Daardoor ontstond veel werkloosheid. De overheid gaf dan een uitkering. Dat lijkt een luxe, maar de hele dag niets doen geeft geen voldoening en leidt er ook toe dat sommige mensen dingen gaan doen die illegaal zijn.

Dat zag de overheid en toen werd besloten dat de mensen nu weer gedwongen verspreid werden over kleine kampjes, met zo'n tien, vijftien, soms twintig wagens. Zo zijn de kampen ontstaan die je nu ziet: niet groot en met wagens die niet meer rijden kunnen, want rondreizen is en blijft onmogelijk.

Vragen

1. Kun je kort zeggen wat woningnood is?
2. Waarom zou er in en na de oorlog woningnood zijn ontstaan?
3. Grote kampen hadden vaak een eigen school. Dat had een groot nadeel, wat denk je dat dat nadeel was?

De woonwaggen

Ook al kunnen de wagens niet meer rijden, ook al is het verboden om met een woonwagen rond te trekken door het land, het reizen zit de woonwagenbewoner in zijn bloed, zij blijven reizigers en willen het liefst ook zo genoemd worden.

Aan de woonwagens kun je dat nog zien. Nee, er zitten geen wielen onder, of als ze er wel onder zitten, kun je ze niet zien. Maar de vloer van de wagen is altijd hoger dan de grond, meestal een meter hoger. Het is dus in ieder geval anders dan een huis dat op een fundament staat. Daarom moet je, als je naar binnengaat, altijd eerst een trapje op. Dat geeft de woonwagenbewoner toch het gevoel van wonen in een wagen waar wielen onder zitten of waar wielen onder gezet kunnen worden.

Vragen

1. Ken je meer huizen waar je een trappetje op moet om bij de voordeur te komen?
2. Wat zouden mensen die op reis gaan om te handelen verkopen of kopen?
3. Zou je zelf graag een beroep hebben waarbij je haast altijd buiten bent?

Veel woonwagenbewoners trekken er in de zomer op uit met een caravan, soms maanden achtereen, om te handelen. Zo reizen ze door heel Europa en lijken dan toch weer een beetje op de marskramer van vroeger.

Een woonwagenbewoner is graag buiten bezig en niemand stapt zo gemakkelijk in de auto om een verre tocht te maken als de reiziger, die houdt ervan om eropuit te trekken en afstand kan hem weinig schelen. Als hij maar niet het gevoel heeft dat hij opgesloten zit, hij houdt van zijn vrijheid.

Zijn woonwagenbewoners zigeuners?

Mensen gooien vaak alles op één hoop, ze hebben het over woonwagenbewoners, zigeuners, Roma en Sinti en denken dat dat allemaal hetzelfde is. Dat is natuurlijk niet waar. Je zag dat woonwagenbewoners altijd al Nederlanders waren, mensen die gingen reizen om te kunnen werken, om inkomsten te hebben. De geschiedenis van woonwagenbewoners gaat terug tot ongeveer 1850.

'Zigeuners' is een woord dat vaak als scheldwoord wordt gebruikt, net zoals woonwagenbewoners 'kampers' worden genoemd. Een woord dat je liever niet moet gebruiken. Met het woord zigeuners worden Roma en Sinti bedoeld, volken die een hele lange geschiedenis hebben. Ze trekken al eeuwen rond, lang voordat je in Nederland de eerste woonwagenbewoners had. Roma en Sinti wonen over de hele wereld en ze hebben, net als woonwagenbewoners, heel veel eigen tradities en gewoonten. Onderling spreken ze ook een eigen taal. Ook zij zijn groepen die hun eigen cultuur willen bewaren en het daarmee niet altijd gemakkelijk hebben.

Omdat ze ook een geschiedenis van reizen hebben, wonen vooral de Sinti wel vaak op woonwagenkampen, samen met de Nederlandse woonwagenbewoners. Zij zijn ook al langere tijd in Nederland. De meeste Roma kwamen veel later en trekken nog wel eens als groep rond met caravans. En ook de Sinti en de Roma zijn, net als de Nederlandse woonwagenbewoners, trots op hun eigen cultuur.

Vragen

1. Ken je meer groepen mensen die met een scheldwoord worden aangeduid?
2. Welke problemen ontstaan er als een groep mensen gaat rondtrekken met caravans waarin ze wonen?
3. Sinds wanneer reizen mensen in woonwagens?

Een heel ander leven

Het leven op een woonwagenkamp is heel anders dan het leven in een woonwijk. Dat komt doordat woonwagenebewoners in de loop van de tijd steeds meer eigen regels en gewoonten hebben gekregen. Dat

gebeurt heel gemakkelijk als je als groep door anderen buitengesloten wordt. In zo'n geval ga je al gauw je eigen, kleine samenleving maken. Als er om een woonwagenkamp een hek of een muur staat, is dat meestal omdat de mensen die in de buurt van het kamp wonen dat graag zo willen.

Woonwagenebewoners proberen zich daar niets van aan te trekken, al vinden ze het niet leuk. Maar op het kamp is het fijn wonen. Je kent alle mensen en de woonwagenebewoners lopen heel gemakkelijk bij elkaar binnen. De regel is dan wel dat je altijd je schoenen uittrekt voor je de wagen binnengaat. Dat komt vast doordat de terreinen vroeger heel modderig waren, daarom wilden de reizigers het binnen de wagen extra schoon en netjes houden. Daar hoort bij dat je nooit je handen wast bij de gootsteen, dat doe je netjes bij een wasbak. Bijzonder is ook dat in de wagen de moeder de baas is. Buiten de wagen is het de vader van het gezin die het voor het zeggen heeft.

De woonwagenebewoner van nu beseft dat al deze gewoonten en tradities samen een heel aparte cultuur vormen, de woonwagencultuur.

Vragen

1. Moet jij thuis bijzondere dingen doen omdat je ouders het huis schoon willen houden?
2. Kun je een reden bedenken waarom mensen in een wijk graag een muur of een hek rondom een woonwagenkamp in de buurt willen hebben?
3. Als jij het voor het zeggen had, zou die muur of dat hek er dan komen of niet? En waarom wel of niet?

De cultuur van het familieleven

Soms hoor je mensen iets zeggen als: ik heb een broer waar ik eigenlijk nooit meer contact mee heb. Of je hoort dat volwassen mensen nooit meer bij hun ouders gaan of dat opa's en oma's hun kleinkinderen nooit te zien krijgen.

Voor een woonwagenebewoner is dat ondenkbaar. Voor hem is de familie zijn rijkste bezit en het liefst heeft hij alle familieleden om zich heen. Zodat je heel gemakkelijk, als je wilt iedere dag, bij elkaar kunt binnenlopen – natuurlijk zonder afspraak – en dat je elkaar helpt als het nodig is. Een achterneef, of een achterachterneef, dat bestaat voor de reizigers niet. Ook iemand die wat verder weg familie is, is gewoon een neef of een nicht, zonder onderscheid.

Vragen

1. Heb jij familieleden die je helemaal niet kent of nauwelijks ziet? Vind je dat jammer?
2. Zou jij met je hele familie in een straat willen wonen?
3. Wat vind jij beter: dat een klein kind naar de crèche gaat of dat het door de familie wordt opgevangen?

Er zijn meer dingen waar een reiziger niks van wil weten. Een crèche? Daar breng je je kinderen toch niet naar toe! Er is op het kamp altijd wel iemand die op de kinderen wil passen, dat laat je een vreemde toch niet doen? En datzelfde geldt voor een bejaardenhuis. Geen enkele reiziger laat zijn ouders of grootouders daar naartoe gaan. Want je bent familie en als familie zorg je voor elkaar.

Dit alles hoort tot de woonwagencultuur. Kun je je voorstellen dat woonwagenebewoners trots zijn op hun eigen cultuur en die willen behouden?

Vreugde en verdriet

Het is dus het mooist als je met de hele familie op één kamp woont en zo vaak als je wilt bij elkaar kunt binnenlopen voor een kop koffie, om iets te lenen of om zomaar wat bij te praten.

Hoe belangrijk de familieband is, blijkt ook als er iemand overlijdt. Iedereen wordt op de hoogte gebracht, kaarten sturen hoeft niet. Bij de begrafenis komen de mensen uit alle delen van het land om erbij te zijn. De kist is bedolven onder de bloemstukken en na afloop gaat niemand meteen weer terug, er wordt uitgebreid bijgepraat en gegeten. Een bidprentje om te bidden voor degene die is overleden, ligt al klaar om mee naar huis te nemen.

Vragen

1. Zou je het leuk vinden als bekenden zo maar zonder afspraak binnen kwamen lopen?
2. Hoe zouden de woonwagenebewoners het elkaar laten weten als er iemand is overleden?
3. Hoe trouwen jongens en meisjes uit het woonwagencamp?

Heel bijzonder is wat er gebeurt als een jongen en een meisje verkering hebben en willen trouwen. Ze lopen dan samen stiekem weg en blijven in ieder geval één nacht weg. Als ze terugkomen, worden ze gezien als een getrouwd stel, alleen het huwelijksfeest moet nog komen en dat wordt groots gevierd. En de schoonfamilie is meteen echte familie.

Ook groot feest voor de woonwagenebewoners die katholiek zijn is als één van de kinderen de eerste communie doet. Een meisje krijgt dan een schitterende jurk, een jongen een prachtig kostuum. De hele dag zijn ze een echte prins of prinses en krijgen grote, dure cadeaus.

Een heel eigen cultuur

Een vaste gewoonte is ook dat een kind altijd de naam krijgt van één van de ouders. Zo zijn er namen die al generaties lang telkens van ouder op kind zijn overgegaan. Grappig toch, als je weet dat je opa en je betovergrootvader lang geleden dezelfde naam hadden als jij. Achternamen zijn op een kamp vaak hetzelfde. Logisch als veel bewoners familie zijn van elkaar, maar lastig als je iemand zoekt. In dat geval zijn er gelukkig de bijnamen en die zeggen vaak iets over de persoon. Wat denk je bijvoorbeeld van Jan de Boeienkoning, of De Muzikant of iemand die heel handig kon handelen en Jan de Ritselaar werd genoemd.

Als je dan de juiste persoon gevonden hebt, kan het zijn dat je zomaar mag mee-eten. Zomaar? Er was toch niet gerekend op een gast aan tafel? Ja hoor, woonwagenbewoners zijn heel gastvrij en voor een gast, hoe onverwacht ook, is er altijd een maaltijd. En vaste etenstijden en tafel dekken, daar doen de reizigers niet zo aan.

Vragen

1. De voornamen van je ouders weet je waarschijnlijk wel. Weet je ze ook van je grootouders?
2. Ben jij naar iemand genoemd?
3. Welke afspraken zetten wij juist wel altijd op papier?

Een afspraak is heilig: als woonwagenbewoners iets hebben afgesproken, hoeft het echt niet op papier gezet te worden. Papier, daar hebben woonwagenbewoners niet zo veel mee, een mondelinge afspraak is voldoende en daar houd je je aan.

Dit alles behoort tot de woonwagencultuur. Woonwagenbewoners willen dat deze cultuur bewaard blijft, zodat hun kinderen later kunnen zeggen dat ze een mooie en heel bijzondere cultuur van hun ouders meegekregen hebben. Als een kostbare erfenis.

Op bezoek in de wagen

Eerst is een woonwagenbewoner vaak een beetje wantrouwig als er iemand langskomt die hij niet kent en die nieuwsgierig is. Dat is misschien een reactie op hoe sommige 'burgers' over woonwagenbewoners denken. Maar als ze weten dat je met goede bedoelingen komt, word je als een eregast behandeld. Je mag, op kousenvoeten dus, de wagen zien en dan valt je niet alleen op dat alles brandschoon is, maar ook dat er vaak veel porseleinen beelden staan. Die zijn meestal al heel lang in de familie, ook al toen er nog gereisd werd. Het was dan wel een kunst om alles heel te houden in een wagen die heen en weer schommelde. Vóór de reis naar de volgende plaats begon, werd alles voorzichtig op het bed gelegd en zo bleven de beelden heel. Woonwagenbewoners houden meestal van een romantisch interieur, strakke moderne meubelen kom je in de wagen haast nooit tegen.

Als je dan op bezoek geweest bent, wil je natuurlijk afscheid nemen. Maar daar doet een reiziger niet aan. Iemand die langskomt, is meestal zo maar weer vertrokken. Ook dat hoorde bij de reis: je wist nooit waar en wanneer – en dat kon je ook niet plannen – maar je kwam elkaar altijd wel weer ergens tegen.

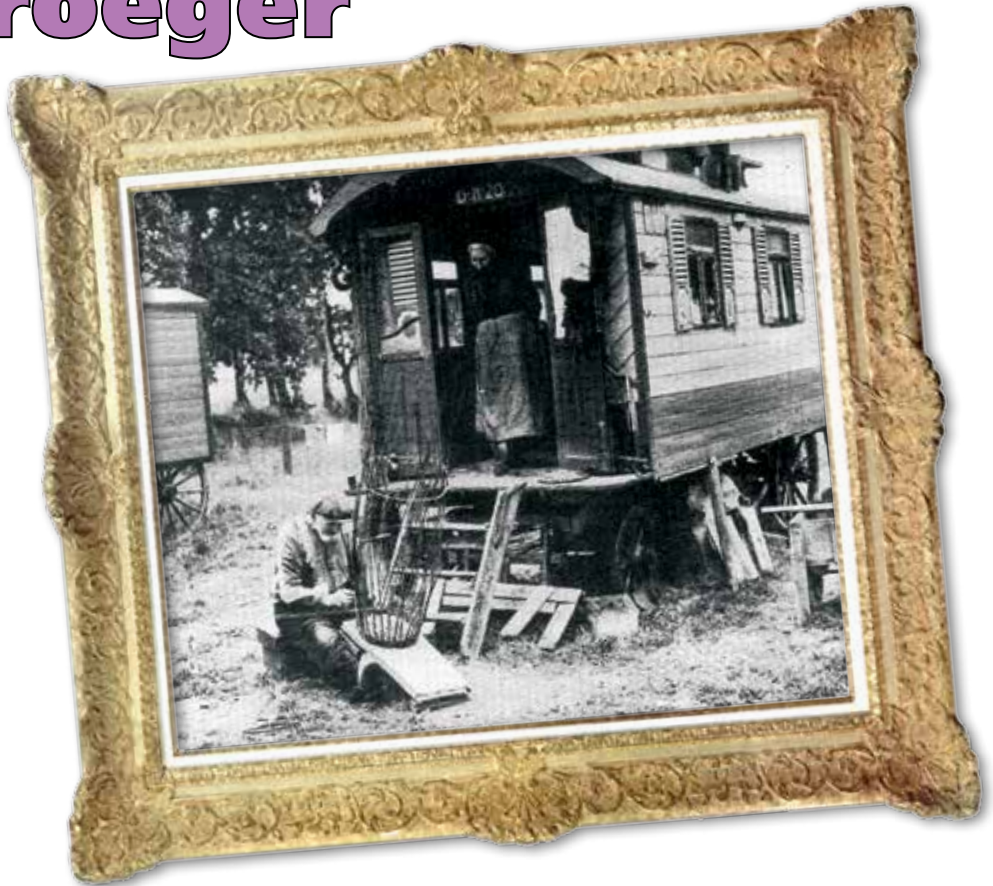
Vragen

1. Waarom zouden woonwagenbewoners houden van een romantisch interieur?
2. Zou je zelf iedereen altijd meteen binnenlaten?
Wanneer niet?
3. Kijk eens rond op jouw kamer. Staan daar spullen die kunnen vallen of breken tijdens een reis?

De ambachten van vroeger

Gelukkig zijn er steeds meer woonwagendbewoners die geen uitkering nodig hebben. Dat lijkt wel leuk, niet te hoeven werken en toch geld krijgen, maar je voelt je afhankelijk en dat is nou juist wat een woonwagendbewoner niet wil. Zeker niet als het beroep dat hij oorspronkelijk had onmogelijk gemaakt werd.

Je weet al dat de eerste reizigers meestal landarbeiders waren die op reis gingen om te kunnen werken. En marskramers die handel dreven in dingen die in het huishouden nodig zijn, maar die in de kleine dorpen niet zomaar te koop waren.

Steeds vaker kwam het voor dat de reiziger een ambacht uitoefende, bijvoorbeeld om iets te repareren wat kapot was. Een pan met een gat erin gooide je vroeger niet weg. Als

er een ketellapper langskwam, kon hij hem keurig dicht solderen. Reizigers konden ook stoelen matten, de zitting van een stoel die gevlochten was, konden zij weer als nieuw maken. Heel bekend is de scharenslijper, hij kwam langs met een handkar met een slijpsteen en op de stoep voor het huis maakte hij alle messen en scharen weer vlijmscherp. Er waren zelfs reizigers die kapotte paraplu's konden repareren.

Het kenmerk van dit soort beroepen is dat de mensen zo'n ambachtsman maar heel af en toe nodig hadden. Daarom trok de reiziger van dorp naar dorp en vaak werd er verlangend naar zijn komst uitgekeken.

Vragen

1. Geef eens een voorbeeld van iets wat jij meteen weggooit als het kapot is.
2. En geef een voorbeeld van iets wat je laat repareren.
3. Er zijn bijna geen mensen meer die langs de deuren gaan om iets te verkopen of te repareren. Kun je redenen noemen waarom dat bijna niet meer gebeurt?

De beroepen van nu

Langs de deuren gaan om scharen en messen te slijpen, om stoelen te matten of om of om pannen te repareren komt eigenlijk nooit meer voor. Dat zijn ambachten die horen bij het reizen en dat kan dus niet meer. Reizen doen alleen nog de mensen van het circus of de kermis, zij reizen nog met een caravan of een woonwagen, maar ze hebben haast altijd ook een huis. Of mensen die muzikant zijn en overal in het land optreden, maar in dat geval reis je zonder een woonwagen mee te nemen!

In de tijd van de grote kampen verdienden veel reizigers geld met de verkoop van tweedehands auto's of met het slopen van auto's. Maar ook dat werd lastiger, want daarvoor gelden steeds meer regels. Zomaar naast je huis een auto slopen mag niet meer, bedrijven die slopen hebben daarvoor speciale vergunningen nodig.

Kinderen op de kampen gaan veel meer naar school dan vroeger, toen ze al op jonge leeftijd moesten helpen om geld te verdienen. Als je langer naar school gaat kun je een beter beroep krijgen. Toch is dat vaak een zelfstandig beroep: een eigen kapsalon, een eigen zonestudio of een ander eigen bedrijf. De behoefte aan vrijheid, zelfstandigheid is belangrijker dan werken voor een vast loon bij een baas.

Vragen

1. Waarom zouden de mensen van de kermis en het circus wel met een woonwagen mogen reizen?
2. Wil jij later werken bij een baas zodat je altijd zeker bent van je salaris? Of zou je ook zelfstandig willen zijn?
3. Wat heeft de bewoner voor beroep?

Het verhaal van Ferry

Ferry is een jongen van 15, hij woont op het kamp in Zoetermeer. Hij gaat met veel plezier naar de mavo, waar hij het goed doet, maar nog veel meer plezier heeft hij in de sport waar hij al zijn vrije tijd aan geeft: *kyokushin karate*. Hoe goed hij daarin is, blijkt uit de grote internationale toernooien

waaraan hij meedoet en de indrukwekkende prijzenkast die thuis in de wagen staat. Hij heeft bijna de zwarte band en geeft zelfs les aan volwassenen.

Ferry vertelt: 'Ik stoer me wel eens aan de domme opmerkingen die op school soms tegen me gemaakt worden, zo van: waarom betalen jullie eigenlijk nooit belasting? en: hoepel jij maar op naar je caravan. Ik heb ze wel eens uitgenodigd om de belastingaangiftes te komen bekijken, mijn moeder laat ze zo zien. Zelf kom ik wel bij vrienden thuis maar bij mij komen ze eigenlijk nooit, jammer. Gelukkig zijn mijn sportvrienden anders dan mijn schoolvrienden. Later wil ik graag mijn eigen sportschool. Als dat niet lukt, wil ik ook wel boekhouder worden. Gewoon bij een baas, dat kan me niet schelen. Of misschien word ik advocaat, ook een mooi beroep.'

Later wil ik ook in een wagen wonen, dat weet ik heel zeker. Ik heb een keer gelogeed bij mensen in een stenen huis. Ik zou een paar weken blijven maar het werd één nacht. Ik dacht dat ik gek werd, als de burens op de trap liepen kon je dat gewoon horen! Ik was blij toen ik weer thuis was, in de wagen.'

Vragen

1. Zou jij wel eens een keertje bij Ferry thuis op bezoek komen?
2. Wat zou je hem dan vragen?
3. Ken je een woonwagenkamp bij jou in de buurt?

Het imago van woonwagengedwongen

Veel vooroordelen over woonwagengedwongen hoor je steeds opnieuw: het zijn meestal criminelen, te lui om te werken, ze houden zich niet aan regels, ze betalen geen huur en geen belasting en in de ruimte onder de wagen hebben ze meestal een wietkwekerij. Een klein deel hiervan is waar. Als de politie een inval in een woonwagengedwongen doet wordt er wel eens een wietplantage gevonden en ze ontdekken ook wel eens een schuurtje dat zonder vergunning is gebouwd. Maar deze dingen komen in woonwagengedwongen niet meer voor dan in gewone wijken, integendeel. Het verschil is dat er in de

krant en op televisie veel aandacht wordt besteed aan negatief nieuws over een woonwagengedwongen. Als er een grote politiemacht een inval doet en – soms met veel geweld – een kamp doorzoekt, komt dat zeker in het nieuws, vooral als de woonwagengedwongen boos reageren. Als dan later blijkt dat er eigenlijk niets gevonden is, hoor of lees je daar niets over.

Woonwagengedwongen vinden het heel vervelend dat er negatief over hen gedacht wordt. Ze betalen gewoon belasting en ook huur als ze hun wagen huren. Verreweg de meesten hebben een baan of verdienen zelf hun brood. Het is moeilijk voor de woonwagengedwongen om aan krantenlezers en televisiekijkers te laten zien dat de situatie anders is dan ze denken.

Vragen

1. Er zijn mensen die 'in de wagen geboren zijn' en die heel beroemd zijn geworden. Kun je voorbeelden geven?
2. Wat kunnen woonwagengedwongen doen om te zorgen dat ze niet zo negatief worden bekeken?

Woonwagengedwongen en de overheid

In de vorige hoofdstukken zag je al dat mensen in dorpen en steden niet altijd blij waren met de komst van een woonwagen. Vaak moest een reiziger met zijn woonwagen een plek buiten de bewoonde wereld zoeken. Dat wantrouwen van de burgers is er vaak nog steeds. Als ergens in een nieuwbouwwijk een woonwagenkamp wordt gebouwd dan

komen er meestal veel protesten. Mensen denken dat hun huis daardoor minder waard wordt en de criminaliteit gaat toenemen. Op grond van zulke vooroordelen gaan ze bij de gemeente bezwaar maken, vaak ook met verzamelde handtekeningen.

Ook bij het bestuur van een gemeente is er vaak weinig begrip voor de manier waarop woonwagengedwongen graag wonen. Een gemeente bouwt meestal liever woningen of een bedrijventerrein dan een woonwagenkamp. Ook mogen bestaande kampen vaak niet groter worden. Zelfs liever kleiner: als er een plaats vrijkomt doordat er bijvoorbeeld iemand is overleden, dan wordt die plaats met betonblokken afgezet, zodat er geen wagen meer kan staan. Dat noemen ze 'een uitsterf beleid'.

Voor kinderen van woonwagengedwongen die graag bij hun ouders op het kamp willen wonen maar geen plek hebben, is dat heel vervelend en onbegrijpelijk. Als de gemeente dan zegt: 'Je kunt toch net zo goed in een gewoon huis ergens anders gaan wonen,' dan vinden de woonwagengedwongen dat mensen niets begrijpen van hun cultuur.

Als je meer weet van de woonwagencultuur en als je ziet hoe trots de woonwagengedwongen erop zijn, dan begrijp je misschien wel waarom de woonwagengedwongen niets liever willen dan dat hun cultuur behouden blijft. Voor hun kinderen, voor hun kleinkinderen. Voor altijd.

Vragen

-
1. Wat vind jij: moet de cultuur van de woonwagengedwongen blijven?
 2. Het blokkeren van een plaats die vrijgekomen is op een kamp wordt door een gemeente vaak 'uitsterf beleid' genoemd. Waarom, denk je?
 3. Stel je voor: je gaat later trouwen met iemand die op een woonwagenkamp woont. Gaan jullie dan samen op het kamp wonen?

Colofon

Vereniging Behoud Woonwagencultuur Nederland
Bleiswijkseweg 23 A A
2712 PA Zoetermeer
satelite@ziggo.nl

met steun van
Nederlands Centrum voor Volkscultuur en
Immaterieel Erfgoed
www.immaterieelerfgoed.nl

Tekst: Marcel Bergema
Redactie: Ineke Strouken
Foto's: Marcel Bergema, Vereniging tot Behoud
Woonwagencultuur Nederland, Nationale
Beeldbank, Hollandse Hoogte
Vormgeving: Icarus, grafisch ontwerp

Nederlands Centrum voor
Volkscultuur en Immaterieel erfgoed